

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(16:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1920, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>N:r 3 Mars</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 2: 50 pr helt år, 1: 25 pr halvt år. Lösnummer 20 öre. <i>Annonpris:</i> Å sista sidan 25 öre pr mm, å textsida 40 öre pr mm.</p>	<p>Redaktör: RUTH GUSTAFSON Brännkyrkagatan 27 St. Tel. Söder 74 94.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE WESSMAN, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.</p>	<p>1920</p>
-----------------------	---	---	--	-------------

Internationella arbetskekonferensen i Washington.

(För Morgonbris av Alma Sundquist.)

(Forts.)

Om dessa barn för tidigt kommo ut i allt för tungt och enformigt arbete, bleve deras och deras länders framtidsutsikter ännu mörkare. Å andra sidan krävde den skriande nöden i världen, att så många armar som möjligt kommo till användning i nyttigt arbete. Man såg som i ett blixtljus hur mänsklighetens ömtåligaste rotträd utsatts för kanske obotliga skador genom de sista årens meningslösa förödelse. Och dock bragtes man att åter hoppas genom den idealism angående fritidens användning för såväl barn som vuxna till vinnande av högre bildning och fördjupad kultur, vilken klingade igenom många anföranden i synnerhet från de polska och tjeckoslovakiska delegationerna och även från belgiskorna, bland vilka särskilt den lilla späda Mademoiselle Cappe med sin bräckliga uppsyn och sina stora strålände blå ögon föreföll att hålla sig uppe endast genom en hänförd tro på sitt lands förmåga att trots allt uppstå igen till en lycklig framtid. Tanken på de ge-

Herman Norrman: MORS PORTRÄTT.

nomgångna fasorna upprörde henne för mycket för att hon skulle kunna tala därom.

Det visade sig under diskussionen, att engelskorna, i synnerhet den mycket inflytelserika miss Mc Arthur samt amerikanskorna voro rädda för yrkesskolor ("vocational schools"), emedan sådana i deras länder inrättats av arbetsgivare, avsedda att meddela en ensidig yrkesfärdighet åt ungdom, vilken sedan mot mycket låg avlöning måste ta anställning hos skolans grundare. Man enade sig emellertid om följande uttalande angående

Barnarbete:

a) **Minimiålder:** Intet barn skall anställas i avlönad sysselsättning som ej fyllt 16 år, avslutat folkskola och genom läkarintyg styrkt sig vara normalt utvecklat och kroppsligen lämpligt för arbetet ifråga. Minderårig under 18 år får ej användas i gruva eller stenbrott. Arbetstiden för minderårig skall vara kortare än för vuxna.

b) **Nattarbete:** Minder-

åriga få ej användas till arbete mellan kl. 6 e. m. och 7 f. m.

c) I farliga yrken: Minderåriga få ej användas i hälsofarliga yrken eller i något arbete som kan motverka deras normala kroppsliga utveckling.

Administration: 1) Årlig läkarundersökning bör verkställas av särskilt härför anställd läkare och anteckningar föras angående resultaten härav.

2) Förteckning över minderåriga arbetare och deras arbetstid skall anslås i alla lokaler, där de användas.

3) Yrkesinspektörer, särskilt kvinnliga, skola anställas i tillräckligt antal för att övervaka alla arbetsplatser, där minderåriga användas.

4) Vi rekommendera obligatoriska fortsättningsskolor för minderåriga till 18 års ålder.

Konferensen uttalade sig vidare för obligatorisk moderskapsförsäkring, anordnad så som varje land fann för sig lämpligast. Barnaföderskor skulle vara befriade från arbete sex veckor före och sex veckor efter barnsbörd. En internationell byrå för studiet av lämpliga skyddsbestämmelser för mödrar och barn borde inrättas.

I diskussionen angående arbetslöshetsproblemet redogjordes från svenskt håll för de kurser, som anordnats för arbetslösa kvinnor, de försök som gjorts att överföra arbetslösa industriarbetare till lantarbete samt för vår offentliga arbetsförmedling.

I resolutionen rekommenderades inrättandet av en internationell byrå för att studera och lämna underrättelse om förhållandena på arbetsmarknaderna i hela världen, offentliga arbetsförmedlingsanstalter i alla städer och andra industrisamhällen, försäkring mot arbetslöshet, samt anordnande av offentligt arbete för att i största möjliga utsträckning förekomma arbetslöshet.

Frågan om särskilda skyddslagor för kvinnor kom till en mycket knapphändig behandling mot slutet av konferensen. Man diskuterade frågan om kvinnors anställande i hälsovådliga yrken som en särskild fråga, nattarbetet som en annan. Diskussionen om de hälsofarliga yrkena inleddes av d:r Alice Hamilton, som särskilt uppehöll sig vid faran för blyförgiftning, vilken enligt hennes åsikt skulle vara allvarligare för kvinnor än för män, vartill kom att blyförgiftningen genom modern kunde överföras på fostret. Från såväl svenskt håll som av den norska delegerade fru Betsy Kjelsberg framhölls, att i Sverige och Norge blyförgiftning knappast förekommer och att såväl denna som övriga förgiftningar genom lämpliga hygieniska åtgärder böra kunna inskränkas till en obetydlighet för både män och kvinnor.

I resolutionen beslöt man förorda:

1) Förbud för hemarbete i yrken som arbeta med giftiga ämnen.

2) Intet undantag för små verkstäder från gällande skyddsbestämmelser.

3) Förbud för kvinnors anställning endast i yrken, vilka icke kunna göras ofarliga för blivande mödrar.

3) Internationella undersökningar angående skyddsåtgärder i olika länder och publicerande av resultaten, så att tillståndet i mera efterblivna länder må bli allmänt känt.

4) En internationell kommitté, vari även kvinnor insätts, för att söka ersätta giftiga ämnen i industrin med icke-giftiga och där detta icke låter sig göra föranstalta om verksamma skyddsåtgärder.

Angående nattarbetsförbudet voro meningarna mera delade än i någon annan fråga. I de svenska socialdemokratiska kvinnornas skrivelse uttalades den meningen, att särskilda skyddslagor, såsom nattarbetsförbud för kvinnan, icke voro önskvärda, emedan därigenom kvinnornas utsikter på arbetsmarknaden försämrades. Av samma åsikt voro tjeckoslovakerna, belgiskorna och den norska representanten.

Amerikanskorna voro däremot särdeles ivriga för nattarbetsförbud, den amerikanska fackorganisationen hade t. o. m. detta förbud på sitt program. Orsaken härtill låg tydligen däri, att nattarbetet i vissa amerikanska stater förekommer i oerhört stor utsträckning. Man vill ej låta de dyrbara maskinerna stå stilla utan driver därför på arbetet dygnet runt även i sådana yrken, där arbetets art ingalunda fordrar oavbruten drift. Då arbetstiden dessutom på sina håll är synnerligen lång och de hygieniska förhållandena allt anant än tillfredsställande och då man anser det omöjligt att genomdriva ett nattarbetsförbud för män, är det ju ganska lätt att förstå, att kvinnorna åtminstone vilja ha ett sådant förbud för sig själva för att familjelivet ej alldeles skall förödås genom mödrarnas nattarbete. Att denna mening dock ej är enhällig bland de amerikanska kvinnorna fick jag erfaras. Jag hade nämligen i en intervju i en Washington-tidning uttalat mig mot särskilda skyddslagor för kvinnor och blev sedan bombarderad med brev och telegram från kvinnoföreningar, som delade min åsikt, bl. a. från 3,000 transportarbetare i New-York, som blivit utan arbete på grund av att i denna stat införts nattarbetsförbud för kvinnor.

Efter en ytterst knapphändig diskussion och vid en sen aftonsammankomst, då icke alla medlemmar voro närvarande, antogs en resolution till förmån för förbud för nattarbete för alla kvinnor, anställda i industriellt arbete.

Resolutionen påyrkade även nattarbetsförbud för män utom i yrken, där nattarbete var alldeles nödvändigt. Ett av mig framställt förslag att, då Bernkonventionens bestämmelser om nattarbetsförbud för kvinnor antogs vid en tidpunkt, då kvinnorna icke hade poli-

tisk rösträtt, dessa bestämmelser ej längre skulle anses bindande, utan att varje land skulle få bestämma sin ståndpunkt i frågan, led totalt nederlag.

Konferensen uttalade sig vidare för internationell samverkan angående emigranter, för lika löner och samma arbetsvillkor för infödda arbetare och emigranter samt för en uppmaning till Nationernas förbund att tillsätta en kommitté, som skulle tillse att det befintliga råmaterialet i världen fördelades likformigt mellan länderna och att råvarutransportererna sjöledes kontrollerades.

Man bestämde sig också för ett fortsatt internationellt samarbete och tillsatte för detta ändamål en provisorisk kommitté med korresponderande ledamöter i alla de representerade länderna. Denna kommitté skall anordna en ny konferens, vilken skall hållas å samma tid och ställe som nästa stora internationella arbetskonferens, anordnad av Nationernas förbund.

Utom i nu omtalade frågor beslöt kongressen ännu en meningsyttring. Denna gällde den ryska blockaden. Vid flera tillfällen kunde man i synnerhet hos engelskorna och amerikanskorna märka en stark förbittring mot denna blockad. Så höll t. ex. miss Mary Mc. Arthur vid en bankett, som en Washingtonfackförening gav för konferensen, ett med entusiastiska applåder mottaget tal, vari hon beklagade, att inga ryska kamrater voro närvarande och starkt klandrade den engelska regeringens hållning mot Ryssland.

På den engelska delegationens förslag, vilket stöddes av de franska och tjeckoslovakiska ombuden, beslöt konferensen att protestera mot blockaden och begära upphävande av alla restriktioner angående transport av födoämnen och andra förnödenheter till det ryska folket.

Säkerligen medförde alla konferensens deltagare det intrycket, att det påbörjade internationella samarbetet kan bli av stor betydelse och alla kände en varm tacksamhet mot den amerikanska föreningen för dess initiativ, dess storstilade gästfrihet och den omsorg som nedlades på att göra gästernas vistelse i Washington så angenäm och lärorik som möjligt med förevisningar av arbetsplatser, sociala inrättningar m. m.

Många angenäma bekantskaper gjordes och i avskedets stund uttalades allmänt förhoppningen, att man skulle träffas igen. Särskilt hade ordföranden Mrs Robins vunnit allas hjärtan genom sitt strålande älskvärda väsen och genom det tålmod och den aldrig svikande takt som hon i så rikt mått utvecklade under sitt ingalunda lätta värv att lotsa konferensen igenom missförstånd och meningsolikheter.

Helt visst vore det mycket fördelaktigt, om de svenska arbetarkvinnorna

Den socialdemokratiska kvinnokongressen.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund bildat.

De socialdemokratiska kvinnornas femte kongress tog sin början i Folkets hus' D-sal den 16 februari under större tillslutning än någonsin förut. Med ombud, inbjudna och funktionärer omfattade den ett 90-tal deltagare, bland dem ett 20-tal från fackföreningar.

Kongressen hälsades med sång av Stockholms allmänna kvinnoklubbs sångkör, varefter Centralstyrelsens ordförande fru Anna Sterky öppnade förhandlingarna med ett kortare anförande.

Vi ha kommit samman, yttrade fru Sterky, för att dryfta och se vad vi ha gjort, om vi ha gjort vårt bästa, om vi och vår rörelse kommit framåt sedan vi sist voro samlade.

Vi ha med stort intresse följt den under föregående vecka hållna partikongressen och konstaterat till vår glädje att här fattats beslut, som även vi kvinnor komma att ha gott av.

Vi betrakta oss nämligen inte som en särskild rörelse utan som en avdelning av det stora arbetarepartiet, med vilket vi förena oss i strävan att så fort som möjligt komma fram till målet, ett bättre samhälle.

Och sedan vi sist voro samlade synes vi alla var på sitt håll ha utträttat ett mycket gott arbete, att döma av resultatet. Förra gången hade vi inte att räkna med mer än ett sextio-tal klubbar, nu är det mer än dubbla antalet.

Den kvinnliga fackliga rörelsen går också framåt. All den möda, som arbetareorganisationerna utvecklat för att få arbetarna med i den stora gemensamma strävan visar sig nu bära frukt.

Den senare tidens händelser, dyrtiden med penningvärdets fall, arbetskonflikterna har gjort situationen för arbetareklassen än mera tung. Hela den väg, som arbetareklassen har att gå fram mot sitt mål är törnbeströdd. Skall enligt bibelns ord den smala, svårtillgängliga vägen vara den som säkrast leder till himlen, så borde väl arbetarna nå himlen.

Sedan förra kongressen ha försiggått betydande förändringar i vårt samhälliga liv. Av oändligt stor betydelse för kvinnorna är särskilt författningsrevisionen av år 1918, framtvingad av oroligheterna ute i Europa, och vår arbetarörelsers mäktiga aktion. Det gamla idealet, en man och en röst, en kvinna och en röst, är realiserat. Nu äro portarna

i god tid gjorde upp planer för sitt deltagande i nästa konferens. Sverge kan ha mycket att lära från främmande länder, men visst är också, att man bland de bästa av Sverges arbetarkvinnor träffar på en mognad i omdömet och en blick för utvecklingens krav och möjligheter, som skulle göra deras samverkan med kvinnor från andra länder mycket värdefull för det internationella samarbetet.

öppnade. Vi kvinnor ha så att säga fått vår politiska rösträtt i vår hand. Denna enkla sak, som av oss krävt så mycken möda och strid, är nu förverkligad. Det gläder oss in i hjärtat. Det gläder särskilt den äldre generationen av kvinnorna, vilka haft att år efter år få insätta sina krafter på detta mål, samtidigt som den ställer sina förväntningar på de unga kvinnorna, att de nu skola kunna väl tillvarataga de givna rättigheterna. Vi äldre begära av de unga att de skola ställa sig vid sidan om männen och med stark ansvarskänsla se till att väl fullfölja arbetet. Ett oändligt stort sådant förestår nu. Det gäller ett arbete bland människorna själva, att höja dem ur den demoralisation, som vårt släkte sjunkit ned i.

Vår kongress har mycket allvarliga uppgifter att här behandla.

Hitintills ha vi endast haft klubbar, men vi behöva en fast yttre ram. Bildandet av ett socialdemokratiskt kvinnoförbund blir därför ett av spörsmålen.

Vad vi framför allt skola lägga vårt arbete på är upplysningsverksamheten. Vi behöva många duktiga arbetare för att inte endast leda vår rörelse utan även deltaga i den muntliga agitationen.

Här i vårt land ha vi svårigheter att övervinna. Men hur är det därute i Europas övriga länder. Där råder ett det mest ödesdigra kaos. Här få vi sätta vårt hopp till arbetarnas international att den skall bringa de härskande att förstå att en ny tid förestår.

Tal. slöt med att hälsa ombud och ovan nämnda gäster välkomna.

Härpå svarade partisekreteraren Gustav Möller, framförande hälsningar från partistyrelsen med försäkran om det stora intresse, varmed partiet följer kvinnornas utveckling.

Kvinnorna befinna sig bland de röstberättigade i vårt land särskilt i städerna i majoritet, framhöll hr Möller. När kvinnorna vid kommande riksdagsmannaval få tillfälle att kasta en oerhörd tyngd i den politiska vågskålen vore det synnerligen ödesdigert om arbetarnas kvinnor stode efter de borgerliga kvinnorna.

En oerhört stor uppgift föreligger därför vårt partis kvinnor. Det är självklart att ju flera kvinnor, som komma in i det aktiva arbetet, desto lättare kommer nydaningen att försiggå.

Kvinnorna äro inte bestämda av speciella kvinnofrågor utan av de förhållanden inom den klass, inom vilken de leva. Det är därför helt naturligt att kvinnorna förena sig i männens strävan.

Ordet överlämnades så till jur. kand. Adolf Wallenthein, representant för ungdomsförbundet.

Jag tror inte för min del, sade hr W., att ungdomsförbundets representerande på denna

kongress blott och bart är ett till formen utbytande av artighetsbetygelser mellan de bägge rörelserna utan att man både inom kvinnorörelsen och ungdomsförbundet har en känsla av att det icke endast är det stora målet, det socialistiska samhället, som är gemensamt utan att också vägarna i hög grad löpa parallellt med varandra, ja delvis till och med sammanfalla.

Båda rörelserna vända sig framför allt till de grupper, som erhållit eller snart skola erhålla medborgerliga rättigheter. Erhållandet av dessa ha givetvis ej kunnat skapa fram det socialistiska samhället men väl berett möjligheterna för arbete i rätt riktning. Men också fört med sig ansvar, som det också blir bägge rörelsernas uppgift att väcka och ytterligare utvidga.

Kvinnornas uppgift är ej minst betydelsefull då det beror på den till väsentlig del om vi skola lyckas få in hemtrevnadens och kärleksfullhetens anda. I förhoppning om gott resultat framför jag hälsningar från Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund.

Efter dessa anföranden företogs val av ordförande och sekreterare och valdes till ordf. fru Anna Carlsson, Stockholm, och Agnes Söderqvist, Västerås, till huvudsekreterare fru Ruth Gustafson, Stockholm, dagssekreterare frkn Jenny Aronsson, Borås, fru Ebba Mattsson, Grängesberg, och fru Lisa Tidblom, Norrtälje.

Till redaktionsutskott valdes fruarna Ruth Gustafson, Agnes Söderqvist och Nelly Thyring, Göteborg.

Efter upprop av ombud och rapport om fullmaktsgrenskning upptogs till behandling det från Centralstyrelsen framlagda förslaget till bildandet av ett

socialdemokratiskt kvinnoförbund.

Debatten härom inleddes av fru Sterky, som erinrade om att bildandet av ett dylikt förbund ej var ny. Behovet av en stark, fastare socialdemokratisk kvinnoorganisation har länge gjort sig gällande. Och nu med kvinnornas ökade rättigheter är det deras plikt att mera dela partiets ekonomiska bördor i stället för att som hittills skett gång efter annan anlita partistyrelsen i och för erhållandet av anslag. Centralstyrelsen hade därför framkommit med förslag till konstituerande av förbundet och redan i början av förra året utsänt stadgeförslag.

Fru Sterkys anförande efterföljdes av en synnerligen livlig diskussion, i vilken fruarna Åkerman och Thyren, Göteborg; Sterky, Ruth Gustafson, Elin Engström, Anna Wisborg, Vessman, Lindley och fröken A. Lindhagen, Stockholm; Norsell, Forshaga; Ekberg, Solna; Linder, Malmö; Mattsson, Grängesberg; Bergstrand, Spånga; Nordgren, Trälleborg, Broberg m. fl. yttrade sig.

Med några få undantag underströks nödvändigheten av förbundets bildande dels för att möjliggöra ett större kvinnligt representantskap inom själva par-

tiet, dels för att kunna åstadkomma ett starkare opinionsbildande vid avgörandet av stora allmänna frågor som nu t. ex. behandlingen av förslaget till ny äktenskapslag. Särskilt framkom under debatten de socialdemokratiska kvinnornas livliga önskan om solidariskt samarbete med sina manliga kamrater. Att en viss tvekan först var att märka vid det definitiva avgörandet av spörsmål vållade den ekonomiska frågan, men när väl en tillfredsställande lösning av denna framkommit beslöt kongressen enhälligt så när som på två röster att bilda Sverges socialdemokratiska kvinnoförbund och låta detta träda i kraft redan nästkommande 1 juli.

Fru Anna Johansson-Wisborg meddelade i sammanhang härmed att Soc-dem. kvinnornas samorganisation redan i händelse av att detta förbund verkligen komme till stånd beslutat att ingå i detsamma.

Därefter beslöt kongressen godkänna Centralstyrelsens förslag till stadgar med några mindre ändringar.

Nästa punkt på dagordningen var granskandet av

de socialdemokratiska kvinnornas verksamhet åren 1917—19.

Inledningsvis påpekades i denna redogörelse hur den treårsperiod redogörelsen omfattar måste sägas vara den mest händelserika i den nuvarande generationens historia. Ehuru stående utanför det stora slagfältet ha vi haft att balansera på den yttersta gränsen och fått kämpa oerhört för att icke förlora fattningen. Allt organisationsarbete har lidit betänkligt under kristiden. Icke minst har detta varit kännbart inom arbetarrörelsen, där dessutom de båda olika socialistiska riktningarna dragit åt var sitt håll.

Naturligtvis har Centralstyrelsens arbete ytterligt försvårats av allt detta, i synnerhet som arbetarhemmens husmödrar haft en oerhört svår tid att genomkämpa. En tid var det rent av omöjligt att samla kvinnorna till möten annat än i livsmedelsfrågan.

Men trots allt detta, har den gamla kärntruppen av ett 60-tal kvinnoklubbar icke sviktat. Dessutom har nya klubbar till ett lika stort antal bildats under perioden.

Agitationen under den tid redogörelsen omfattar måste i relation till de nyss påpekade svårigheterna, vartill även kommer fjolårets epidemier, betecknas som synnerligen intensiv och effektiv. Särskilt har den varit förlagd till en s. k. agitationsvecka under november vardera året, men därjämte ha längre agitationsturnéer för de mera kända talarinnorna inom partiet varit anordnade. Resultatet: antalet kvinnoklubbar fördubblat, talar ju för sig självt.

Under redogörelseperioden har C. S. såsom organ för de svenska socialde-

mokratiska kvinnorna deltagit i ett flertal för kvinnosaken betydelsefulla möten och konferenser. Vidare har den dels ensam, dels i samråd med andra kvinnoorganisationer inlämnat en del skrivelser, resolutioner och uttalanden i aktuella frågor till resp. myndigheter eller korporationer.

Med partikamrater utom Sverige har ock förbindelse uppehållits, dels genom korrespondens dels genom ombud vid viktigare internationella konferenser. Uttalanden med anledning av viktigare utrikesändelser ha ock flera gånger avgivits.

Som ledamöter av C. S. ha fungerat fru Anna Sterky, ordf., fru Agda Östlund, sekr., fröken Signe Wessman, kassör, och expeditör, fröken Anna Lindhagen, intern. sekr., samt fru Amanda Frösell och Ruth Gustafson.

Som organ för Sverges soc.-dem. kvinnor har alltjämt Morgonbris tjänat. Stora ha svårigheterna för dess utgivande varit, men tidningen har dock utkommit regelbundet.

Härpå följde en kort diskussion, varvid frågan om tidningen Morgonbris' redigering och distribution särskilt blev föremål för debatt.

Under denna framförde fru Broberg ett förslag om att tidningen för att öka den skriftliga propagandan borde utkomma med två nummer i månaden.

På förslag av fru Nordgren, Trälleborg, beslöt kongressen hänskjuta de under diskussionen framkomna önskemålen till den blivande förbundsstyrelsens prövning.

Såväl Centralstyrelsens som Morgonbris' räkenskaper godkändes och uttalade kongressen full och tacksam ansvarsfrihet.

Härefter upptogs till behandling ett större antal från skilda klubbar inkomna motioner rörande

agitations- och upplysningsarbetet.

Diskussionen härom inleddes av fru Agda Östlund, som framhöll den stora nödvändigheten av agitation och upplysning. En form för detta har varit agitationsturnéer och -veckor. Just detta att koncentrera upplysningsverksamheten till en viss tid har särskilt visat sig resultatgivande. Beteckningen agitation borde, ansåg tal., likväl böra strykas, då den visat sig lätt skrämna. Agitationsarbetet bör förresten läggas om till ett rent upplysningsarbete. Vi ha nu inte endast att påvisa de nuvarande samhällsbristerna, utan vi måste syfta mera till att fostra klubbmedlemmarna. Ett parti, som har kommit så långt som det socialdemokratiska, får inte stanna vid en aggressiv politik utan måste även rikta blicken inåt och söka stärka sig självt.

Instruktionsmöten för vederbörande klubbar efter offentliga möten hade fru Ö. funnit vara synnerligen givande. Vid dessa instruktionsmöten dryftas t. ex.

det under det offentliga mötet hållna föredraget.

Från Centralstyrelsen framlades i frågan två förslag, som utarbetats på basis av motioner från Karlstad, Kärrgruvans, Kalmar, Eskilstuna, Bjuvs, Spånga och Sundsvalls kvinnoklubbar samt Värmlands kvinnodistrikts styrelse. Båda förslagen vunno kongressens fulla sanktion. Enligt detta beslut kommer det att åligga förbundsstyrelsen att ordna och leda det politiska organisationsarbetet bland såväl hemmets kvinnor som bland lönearbeterskorna i så stor utsträckning, som ekonomin det tillåter.

Inom denna upplysningsverksamhet skall även ingå agitationen för fackföreningsrörelsen, Kooperationen m. fl. andra organisationsgrenar inom arbetarörelsens ram. Det rent fackliga organisationsarbetet inom ett speciellt yrke ansågs däremot böra påvila redan befintliga fackföreningar och fackförbund.

I fråga om upplysningsverksamheten inom klubbarna uttalade kongressen nödvändigheten av, om man vill utbilda kvinnorna till dugliga medborgare och ledarinnor för kvinnoorganisationerna, att de bibringas kunskap om socialismen, samhällsförhållandena, kommunalpolitik m. m.

Som bästa sättet att nå ett gott resultat i denna viktiga sak påpekade kongressen vara bildandet av studiecirkelar inom klubbarna. Genom dylika organisationer kan ej endast kunskapssökandet tillgodoses, utan även talarekrafter utbildas.

Kongressen hemställde därför till den blivande styrelsen att arbeta för organiserandet av studiecirkelar samt genom samarbete med Arbetarnes Bildningsförbund stödja cirkelarna i deras arbete.

Dessutom ålades styrelsen inleda förbindelser med Tidens förlag eller andra förlag för erhållande av socialistisk och annan litteratur, som belyser samhällsfrågorna, och tillhandahålla cirkelarna sådan litteratur som studiematerial.

I motionen från Värmlands distriktsstyrelse krävdes utredning i fråga om anställande av avlönade funktionärer inom distrikten, och i motion från Spånga kvinnoklubb om anställande av reseinspektörer för klubbarnas verksamhet.

En utredning rörande avlönade distriktsfunktionärer ansåg kongressen emellertid lönlös under nuvarande ekonomiska förhållanden och beslöt därför bordlägga frågan till en kommande kongress, då förbundet vunnit större anslutning och därigenom bättre ekonomisk stabilitet och sålunda möjligheter kanske finnas för ordnande av distriktens ekonomi.

Yrkandet i sistnämnda motion ansågs f. n. utförbart.

Vidare lämnades förbundsstyrelsen i uppdrag att anordna instruktionskurser vid tider och platser, som styrelsen härför funno lämpliga. Kongressen gav även förbundsledningen befogenhet att av klubbar och distriktsstyrelser fordra en viss garanti för att inom dem verkställes ett effektivt upplysningsarbete.

På förslag från fröken Aronsson, Borås, blev det även styrelsens sak att söka upprätta en minneslista över i landet tillgängliga kvinnliga talare. (Forts.)

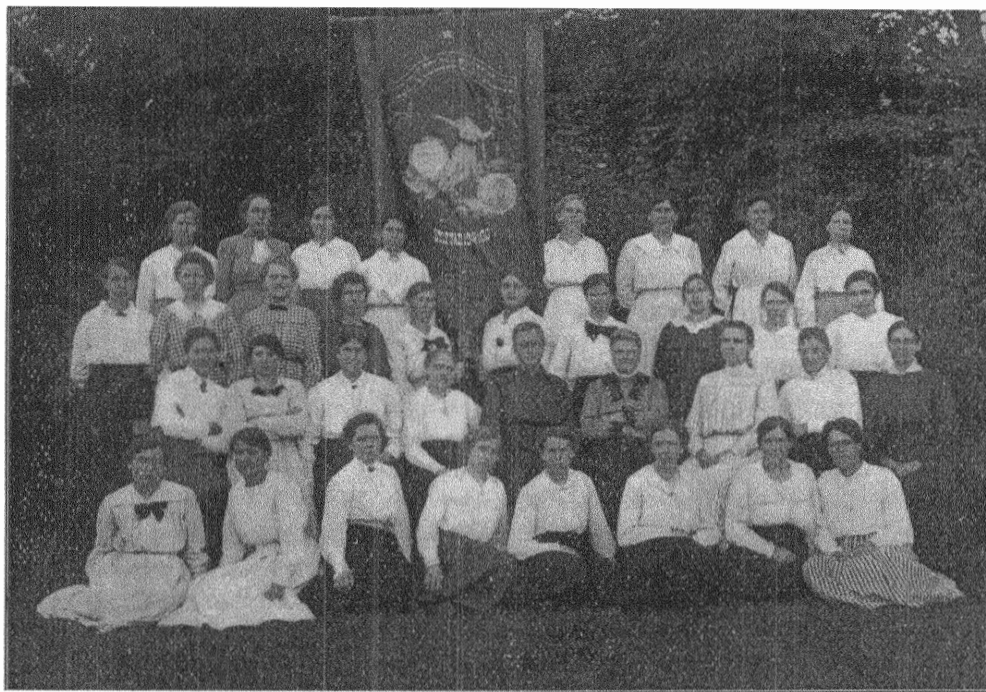
Kvinnors rätt till statstjänst.

De inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster, fru Emilia Broomé, fröken Mathilda Staël von Holstein, ledamoten av andra kammaren, komministern Harald Hallén och byråchefen H. von Schulzenheim, ha nu avgivit första delen av sitt betänkande. Detta innefattar förslag till sådana grundlagsändringar, genom vilka ur grundlagen avlägsnas samtliga där befintliga hinder för kvinnors tillträde till civila ämbeten. De föreslagna grundlagsändringarna lämna emellertid helt och hållet öppet till vilka särskilda befattningar kvinnor böra lika med män äga tillträde. De sakkunniga föreslå nämligen att i allmänhet frågan om kvinnors statsanställning skall lösas genom allmän lag, stiftad av konung och riksdag gemensamt. Beträffande kvinnors tillträde till prästerliga tjänster föreslås att därom skall särskilt stadgas i sådan ordning, att samtycke jämväl inhämtas av allmänt kyrkomöte.

De sakkunniga ha kommit till det resultatet, att kvinnor i princip böra ha samma rätt som män till fri och öppen tävlan om statsämbetena och att denna princip bör komma till uttryck i lagstiftningen. Endast i de fall, där något för viss befattning eller viss grupp av befattningar påvisbart statsintresse skulle kunna äventyras, om befattningen innehades av kvinna, anse de sakkunniga att kvinna bör vara utesluten från rätt att erhålla densamma.

I fråga särskilt om de i fysiskt avseende mer krävande befattningar, för vilka en kvinnas krafter skulle kunna anses understundom ej förslå framhållas att lagstiftningen bör befrias från att utmäta den grad av fysisk kraft som erfordras för olika slags befattningar rörande vilka något dylikt, då fråga är om män, ej anses erforderligt. I stället har det ansetts böra överlämnas åt det verkliga livet att reglera dessa förhållanden utan hjälp av en lagstiftning, därvid objektiva och allmänt erkända normer ej skulle kunna läggas till grund. Någon fara av att tillämpa en dylik princip synes så mycket mindre förefinnas, som det icke skäligen kan förutsättas att kvinnor skulle annat än i enstaka fall, där alldeles särskilda kvalifikationer äro för handen, upptaga tävlan med männen i fråga om förevarande slags befattningar, för vilka de allt fortfarande oftast måste antagas komma att sakna håg och förutsättningar.

Med denna utgångspunkt föreslå de sakkunniga, att överhuvud inga andra fullmakts tjänster skola vara undantagna för kvinnor än militära och civilmilitära befattningar samt övriga befattningar, som förutsäga full-

Höganäs socialdemokratiska kvinnoklubb.

gjord värnplikt eller skyldighet att vid krigstillfälle tjänstgöra vid armén eller marinen, befattningar med vilka följer åliggande att ansvara för upprätthållande av yttre ordning och allmän säkerhet, befattningar vid sådana fångvårds- och korrektionsanstalter, som äro avsedda huvudsakligen för män eller manlig ungdom, diplomatiska och konsulära befattningar, dock ej social-, attaché- och kanslistbefattningar.

För kvinnor skulle sålunda öppnas samtliga lärar- och läkarbefattningar, de allra flesta administrativa befattningar samt domarebefattningar. Till prästerligt ämbete och tjänst skulle kvinna ej kunna förordnas eller utnämnas mot vederbörande församlings vilja. När ett domkapitel önskade utfärda ett förordnande för kvinnlig präst, skulle detta ej få ske med mindre församlingen genom sitt kyrkoråd eller genom kyrkostämman medgivit att kvinnlig präst finge ifrågakomma. Även skulle församlingens rätt att i en dylik fråga få sin uppfattning respekterad garanteras vid de utnämningar, där regeringen äger att oberoende av antalet avgivna röster utnämna präst, d. v. s. vid kyrkoherdeutnämningar i församling, där kallelse till fjärde provpredikant ägt rum eller där kvalificerat röstetal för dylik kallelse ej uppnåtts. I dylika fall skulle stadgas att kvinnlig präst finge utnämnas blott om hon erhållit högsta röstetalet eller vunnit kallelse till fjärde provpredikant. Har detta inträffat, kan man nämligen antaga, att den kvinnliga prästen kan stödja sig på en så stark opinion inom församlingen, att hon utan olägenhet kan utnämnas till tjänsten.

Med anledning av förkylning och överansträngning har arbetet med detta nummer av Morgonbris tyvärr blivit fördröjt.
R e d.

Den nya giftermålsbalken.

Den av regeringen till innevarande riksdag framlagda propositionen om förslag till ny giftermålsbalk har i vidaste kretsar bland vårt lands kvinnor och även män mottagits med största tillfredsställelse.

Men den har också rönt en våldsam kritik från högermän inom och utom riksdagen och i dess tidningar.

Det är därför oerhört viktigt att kvinnorna själva bilda en enig och fast opinion för detta lagförslag och verkligen slår vakt kring denna för dem så synnerligen betydelsefulla och viktiga fråga.

Socialdemokratiska kvinnokongressen gav sin fulla anslutning till lagförslaget i ett enhälligt antaget uttalande,

''att det nu föreliggande förslaget till ny äktenskapslag måtte avgöras under innevarande riksdag och att detsamma icke bör på något sätt förfuskas. Kongressen anser nämligen att de skäl, som framförts för ett uppskov av frågan, icke äro tillräckligt bärande, enär förslaget ifråga av de arbetande kvinnorna över hela landet hälsats med tillfredsställelse, vadan ett framflyttande av frågans avgörande endast skulle bli ett onödigt förhållande av densamma.''

Centralstyrelsen har därtill vid ett sammanträde omedelbart före kongressen beslutat, att till klubbarna utsändas dels en kort redogörelse om lagförslaget av fru Emilia Broomé, dels en juridisk jämförelse mellan nya och gamla lagen av jur. kand. Eva Andén samt ett förslag till uttalande, med hemställan att klubbarna omedelbart måtte behandla denna fråga och till styrelsen återsända klubbarnas beslut. (Detta C. S:s beslut har fördröjts genom trycksakerna, men kommer det i dagarna att verkställas.)

Barmhärtighet.

Än ligga vidderna i vinterns döda och stumma ro. Än ruvar himlen grå, men djupt i jordens gömmen ännu flöda de dolda källor, som ej köld kan nå . . .

Ej vintern, trots sin hårdhet skall föröda de krafter, som med liv ur döden gå och känslor, som i mänskohjärtan glöda, en dag ur sina höljen ut sig slå . . .

Väl tycktes vintern lång, då hatet vävde en sky av natt, som hjärtats krav förkvävde och fyllde världen med en ständig höst.

Dock äntligt, bortom tid av blod och tårar vi skymta än en gång de ljusa vårar då kärlek läker sår och bringar tröst.

Gustaf Åström.

Vidare har Centralstyrelsen i samband med sju andra större kvinnoorganisationer, bland dem Fredrika Bremerförbundet och L. K. P. R:s centralstyrelse till riksdagens första lagutskott inlämnat följande skrivelse:

Med anledning av kungl. maj:ts till utskottet remitterade proposition nr 15 till 1920 års riksdag med förslag till ny giftermålsbalk m. m. ävensom i ämnet väckta motioner få undertecknade styrelser härmed vördsamt göra följande uttalanden:

Redan under lagberedningens arbete med revision av giftermålsbalken hava vissa av undertecknade föreningar till beredningen framfört inom vida kvinnokretsar förefintliga önskemål med avseende på den blivande lagstiftningens innehåll. Det är med glädje och tacksamhet kvinnorna konstatera att i stort sett de principer de önskat se genomförda kommit till uttryck i lagberedningens nu för riksdagen framlagda förslag. Kravet på målsmanskapets fullständiga upphävande, som från kvinnohåll framförts under årtionden, har helt tillgodosetts, i det den gifta kvinnan givits en med den gifte mannen fullt sidoordnad ställning. Hustruns arbete i hemmet har tillbörligen värdesatts, då hon icke längre betecknas såsom en försörjd utan såsom en i likhet med mannen försörjande medlem av familjen, vårdnaden om barnen har givits åt föräldrarna i förening och slutligen har åt hustrun beretts en större ekonomisk självständighet än den, som förut tillkommit henne. Det synes oss, som om dessa principer, i den form de kommit till uttryck i lagförslaget, lagfästa en sådan gestaltning av familjen, som kan utgöra en bärande grundval för uppbyggande av goda hem till de enskildas och samhällets båtnad.

Tidigare har genom vissa av undertecknade föreningar såsom ett önskemål från kvinnornas sida framhållits, att på grund av livsförhållandenas skiftande beskaffenhet lagen borde uppställas och utforma olika förmögenhetsrättsliga system. Med den gestaltning markernas äganderättsförhållanden fått enligt

Signe Vessman.

(Ordf. i Sverges soc.-dem. kvinnoförbund.)

förslaget anse vi oss ej böra vidhålla denna åsikt utan äro vi övertygade att i praktiken ingen olägenhet behöver uppstå av att endast ett förmögenhetsrättsligt system legaliserats, då detta genom äktenskapsförord eller andra avtal mellan makar kan modifieras i olika riktningar och på ett smidigt sätt anpassas efter växlande levnadsförhållanden.

Såsom särskilt värdefullt i förslaget vilja vi framhålla de bestämmelser, som innebära en garanti för att hustruns ställning som mannens jämlike ej blott blir av teoretiskt värde utan även kan genomföras i det dagliga livet. Vi avse då främst stadgandena i giftermålsbalkens 5 kap. 2 och 3 §§. Vi ansluta oss därvid i allo till den motivering, som av departementschefen i den kungl. propositionen anförts.

Från vissa av undertecknade föreningar ha tidigare framställts åtskilliga synpunkter, som icke vunnit beaktande i den föreliggande propositionen. Lagförslaget har emellertid i stort sett erhållit en sådan gestaltning, att vi utan att uppgiva vår tidigare ståndpunkt dock här icke vilja upprepa dessa våra önskemål.

I det vi således vilja uttala den bland kvinnor allmänna tillfredsställelsen med förslaget, få vi vördsamt hemställa att utskottet ej måtte fästa avseende vid de yrkanden om avslag å förslaget, som motionsvis framförts.

Från åtskilliga håll hava röster höjts för ett uppskjutande av frågans behandling till en kommande riksdag, bl. a. av det skäl, att den allmänna diskussionen skulle få mera tillfälle att klargöra frågan. Häremot må framhållas, att sedan lagberedningen i augusti 1918 framlade sitt förslag, detsamma i intresserade kretsar varit föremål för ett ingående och livligt meningsutbyte. Det finnes intet skäl antaga att ett uppskov skulle ändra frågans läge. Särskilt från kvinnornas sida är det ett önskemål att en ändring i de nuvarande, i mycket oeffterättliga förhållandena kommer till stånd snarast möjligt. Vi uttala därför den livliga förhoppningen,

att förslaget vid innevarande riksdag upphöjes till lag.

I sanatorieluft och vint- rigt Kolmårdshägn.

Några intryck från Kolmårdssanatoriet
av Anna-Lisa Hjort.

Att i ett raskt drag beskriva livet på ett sanatorium, så att de olika sidorna komma i sin rätta belysning, att fånga såväl vardagarnas tristhet som högtidsstundernas kvick-silverliknande elixir, hör kanske till det, som i det närmaste måste anses oupphinnligt. Och dock, utan att ha känt något av detta speciella, som alldeles säkert måste strömma en till mötes på varje sanatorium, kan man ej närmelsevis tänka på att återge de skiftande intryck, som äro identiska med en vistelse inom dess väggar. Just nu, när vinterskymningens blåa dis drar sig hägnande samman kring det stora, vita huset i Kolmårdsskogen, sträva tankarna mer än någonsin att få form för att skildra något av det var och en med ett aldrig så litet mottagligt sinne måste erfara i en liknande omgivning.

Det är så mycket, som efter en tids vistelse vid sanatorium vill tränga sig på en. Gäller det ren journalistik, finns det naturligtvis ännu en god del att utnyttja. Sanatoriet är ju stätt i någorlunda jämn tillväxt, men det bjuder egentligen alltför mycket emot att yrkesmässigt behandla allt detta rörliga materiel. Det, som en journalist efter ett flyktigt besök vid ett sanatorium skyltar med i spalterna, har ibland så genomskinligt litet att göra med det väsentliga vid en dylik institution: Det väsentliga är nämligen detta, som så sällan kan uttryckas i exakta siffror, som kämpar sitt eget, personliga liv i mer eller mindre framgångskraftig brottning med liv och död. Det talas mycket om de bröstsjukas, speciellt lungsjukas, hoppfullhet. Det är sant. Hos ingen kan kanske hoppet understundom vinna ett sådant insteg som hos den lungsjuke. Den, som haft tillfälle att mera ingående studera sjukdomens olika ytt-ringar, vågar säkert inte sätta en gräns för den makt hoppet understundom kan ha på olika individer. På detta kan ej ställas någon vetenskaplig diagnos, det måste man inte endast vara läkare utan också psykolog för att tyda. Ingen sjukdom erbjuder kanske heller så många oberäkneliga vändningar. Säkert är att ingen är så påverkad, står i så intimt samband med själs- och sinnesrörelserna som den. Om därför vetenskapen förklarar, att det finns nio sorter lungtuberkulos, förklarar kanske psykologen, att det finns lika många sorter som det finns individer.

Den, som i dessa klara vinterdagar gör ett besök på Kolmårdssanatoriet, måste hålla med om, att en vackrare och på samma gång mera imponerande anblick knappast kan uppletas än det stora, vita huset uppe i Kolmårdsskogen, där det nu ligger som sänkt i stilla dvala med de mörka furornas trolska etsning som en värdig ram omkring sig. Saknar man under en vinterkur den milda luften, ljust, doften, allt detta, som är identiskt med en verklig sommar, kan man i stället måhända glädja sig åt ännu rikare skönhets-syner under vintern.

Vill ni inträffa på sanatoriet under den mest rofyllda tid på dagen, de timmar, som åtminstone skulle vara helgade åt den absoluta vilan och tystnaden, borde ni infinna er lagom till tysta turen. Den är anslagen till 3—5 e. m. Sedan ni stigit av vid Porsgata, anhaltsstationen närmast Krokek på Nyköpingsbanan, har ni sedan den mest förtjusande väg fram till sanatoriet. Omkring 20 minuter tar den. Skogsjättarna stå som trogna vakter på bägge sidor om landsvägen, västerhimmel flamar som den festligaste illumination och stänker strimmar av blod och eld över allt detta vita, underbara, som ibland kan framstå i nästan förklarad glans i den vecka, blåa skymningsdagern.

Lyckligt framme vid sanatoriet och genom stora ingången inkommen i vestibulen stanna ni emellertid litet tvekan. Allt tycks er så högtidligt och tystnadsjudande här. De långa, tomma korridorerna blicka både hotande och hemlighetsfulla mot er. Och inte ett mänskligt ljud kunna ni åtminstone i förstona uppfatta. Det är inte utan att en stilla reflexion (kanske en fortsättning av naturstämningen utifrån) uppstår inom er, om ni verkligen hamnat i ett vinterfruset törnrosslott, där samtliga invånare lagt sig att sova på obestämd tid. Så är emellertid inte alltigenom förhållandet. Litet omilt tas ni också ur edra poetiska fantasier. Vem som sökes? Ni rycker till vid den litet inkvisitoriska tonen och finner kanske inte i förstona ett lämpligt svar. Egentligen kan ni inte begripa, var den där människan kom ifrån, som så plötsligt dykt upp framför er, klädd i blå biträdesklädnad med vitt förkläde. — Jo, naturligtvis söker ni! Träffas patient S. eller patient P.? Nej, ni är inte patient själv inte, fast det kanske ser så ut. Gudskelov eller kanske tyvärr, för här tycks vara ett synnerligt fridfullt ställe. Vad, går det inte för sig? Sää, patienterna få inte störas under tysta turen. Skulle inte ett undantag kunna göras? Jag hade inte tillfälle välja ett tidigare tåg, glömde mig visst också för länge kvar på vägen, en förtjusande trakt. Om ni skulle försöka parlamentera med avdelningssystem? Ja, var så vänlig!

Naturligtvis gick det. Ett besök blir sällan tillbakavisat. Inte ser doktorn eller sköterskorna gärna, att någon av patienterna ryckes upp ur sina filter, sedan de kommit i ro, men de se ännu mera ogärna, att något glädjeämne undanhålles dem. Och besök är nu en gång ett av de mest verk samma elixiren i sanatoriets ibland litet tröga luft. — — — Vi ha gjort vår rond genom de sex olika avdelningarna och det känns riktigt skönt att kunna sjunka till ro en stund i ett av de hemtrevliga hörnen i första avdelningens dagrum. Från den ovana kölden i sovrummen känns det naturligtvis ljuvligt för den besökande att komma in i vanlig rumstemperatur. Allt härinne är också hållet i varm och på samma gång diskret färgton. De långa, mjuka hörnsofforna, som visst närmast likna stoppade, vägghasta bänkar, tyckas inbjuda till endast förtroliga samtal. Det tämligen stora, ovala bordet mitt på golvet, bokhyllan, de bekväma stolarna, allt verkar så välgränd efter det intryck

Styrelsen för Borås socialdemokratiska kvinnoförening.

av systematiskt sjukhus, man ovillkorligen fick, när man gjorde en titt på de allmänna salarna nyss. För dem, som månad efter månad nödgas leva sig in i en liknande omgivning, försvinner emellertid så småningom den beklämmande känsla, som de första dagarna vill bemäktiga sig en, i medvetandet om, att man i och med ankomsten hit också måste underkasta sig de reglementerade föreskrifter, som äro rådande här. Man har nämligen litet svårt att gå med på, att verklig vila kan uppnås i förening med denna ibland tryckande känsla av bundenhet.

Medan vi nu emellertid sitta därinne i den tilltagande skymningen och se hur vänsterhimmeln blir blekare, medan horisonten framträder djupare blå, skulle jag vilja, så som jag själv känt dem, låta några bilder ur sanatorielivet passera revy. — — —

Det skall bli konsert i dag uppe i stora matsalen. Den är inte tillkännagiven förut, utan en av systrarna har nyss gått genom ligghallarna och förkunnat, att den skall börja klockan 1 "för dem av patienterna, som önska vara med". Upplýsningen kommer litet skälmaktigt och utanför dörren stannar hon måhända och småler, litet roat, åt det tumult, hon med detta enkla meddelande uppväckt. Patienterna på ett sanatorium likna mer än andra barn, det är stundom så rörande litet, som kan framkalla storm. Konsert! Härligt! Det kommer plötsligt liv i dessa långa rader av kroppar, som ligga utsträckta här för att luftas i den bitande vinden och solljuset. Gud ske lov, att det ändå finnes någon, som är nog så intelligent, att kunna räkna ut att det också kan behövas litet luft för samtligas själar. För femtio öre väljud, flickor, nöjes skatten frånräknad för bacillernas skull, från fru Carls kapell i Norrköping! Ack ja, min själ har länge trängt efter sång! Allt sedan konsertmästare Hellman gav gratiskonsert i Luciadragnet har här varit fruktansvärd tonka. Utom den inhemska sången och musiken, förstas, som ju också kan gå

för sig, när man glidit in i lagom sentimental stämning eller finner en söndag för outhärdligt lång och måste ha fått på ett halmstrå... Se så där ja! Är rosetten all right? Nu ringer det. Upp- och nerifrån avdelningarna förena sig patienterna i den långa korridoren, som leder till matsalen-konsertsalen. Biljettköpet är snart gjort och kottet rivis placera sig sedan patienterna i lagom stela rader under väntan på den efterlängade musiken. För en psykolog vore måhända härinne åtskilligt att inhämta. Allt eftersom tonerna brusa fram i dur eller moll, löser sig så småningom masken från manges ansikten. I somligas skulle han kanske förnimma en välgörande lättnad, i andra däremot en hårt bekämpad rörelse. Det är ju livet därute, som stormar förbi, livet, som ett obevekligt och ofattligt öde stängt dem inne från, livet, som fordrar en kraft de kanske endast med utsäglig möda och ett tålmod de ej äga kunna bygga upp igen. Kinderna låga, ögonen djupna; framåtlutade sitta de här med återhållen andedräkt och suga i sig de olika kompositionernas skapelser.

Det är många öden, som finnas sammanträngda i denna sal. Frostskadad vårbrödd, seg kraft, som slutligen brutits av umbäranden eller alltför febril verksamhet. Se på den unga flickan där borta. Ja, just hon, som kom som dansande in i rummet och som gäckande möter den allvarliga främlingens blick. För henne är sjukdomen i det stora hela ett litet olämpligt påhitt av läkaren, som för en tid önskade ta bort henne från det glada, men verkligen litet tröttsamma livet uppe i huvudstaden. Det lilla felet i lungan anser hon närmast som ett fel i herrars doktorers huvuden. Det finns andra, som påstå, att det också är det, men det finns återigen andra, som påstå sig ha hört att det lilla felet nu redan tagit ena lungan och börjat sitt förstörelseverk i den andra. Där ha vi emellertid en helt annan typ. Titta på det där uttrycksfulla ansiktet där borta i

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Brev från Fagersta.

Som vi se av vår tidning så låter klubbarna höra av sig i alla delar av vårt land och härmed vill även Fagersta kvinnoklubb i Morgonbris' spalter sända en hjärtlig hälsning till alla kamrater landet runt att icke tappa modet utan taga nya tag, ty det finns så mycket i vårt land att reformera. Vår lilla klubb är ännu så ny så vi ha ej kunnat uträtta så mycket, men viljan är god och intresset är stort och då hoppas vi att vi skola få något inflytande till sist.

Emellertid ha vi haft ett ordinarie möte varje månad och lika många styrelsemöten samt den 3 februari ett extra möte med föredrag i hembiträdesfrågan och blev en förening bildad med 21 medlemmar samt en interimstyrelse vald att omarbete föreningens stadgar så de bli lämpliga efter ortens förhållanden. Söndagen den 25 jan. hade vi utflykt till Kommunhemmet och bjödo vi de gamla på kaffe. Några kamrater utförde ett par sångnummer med musik, de gamla voro glada, och vi kände på samma gång både glädje och vemod, glädje över att kunna bereda våra medmänniskor någon uppmuntran, och vemod när man ser vad som blir en fattig, utsliten arbetsmans och hustrus lott när ålderdomen kommer. Den 29 februari ha vi anordnat ett kamratmöte mellan Ängelsbergs och Norbergs

klubbar här i Fagersta och vår förhoppning är att vi skola vinna några nya synpunkter genom att komma tillsammans och diskutera de olika frågorna.

Med kamrathälsning, tecknar för Fagersta soc.-dem. kvinnoklubb.

Alma Melin, ordf.

Från Uppsala kvinnoklubb.

Uppsala soc.-dem. kvinnoklubb har under det gångna verksamhetsåret bedrivit en rätt så omfattande upplysnings- och agitationsverksamhet. Föreläsningar och kurser ha anordnats i matlagning och i sjukvård, vilka mottagits med livligt intresse och tillslutning. Ävenså har klubben dels själv, dels i samband med föreningen Laboremus, hållit möten med föredrag och diskussioner i såväl socialistiska som allmänbildande frågor. Med litterära föreläsningar har fil. kand. Sigrid Gillner förtjänstfullt medverkat. De nya ungdomsskolorna ha också varit föremål för klubbens intresse, då närmast med anledning av ett föredrag av Tekniska skolans rektor hr Hagström. Redaktör Dahlberg har hållit föredrag om Framtidens hemorganisation, varpå följde en livlig diskussion. Efter de flesta möten ha trevliga samkväm anordnats med sång, musik och uppläsning m. m. Ävenså ha tre större fester hållits. Synnerligen storslagen och angenäm var den fest då klubben invigde sitt samlingstecken. Klubbens 1:sta-maj-fest, vid vilken den berömda recitatören fil. kand. E. Berge medverkade, var också synnerligen trev-

lig. Och lika lyckad var höstfesten, då föredrag hölls av fil. mag. John Berg.

På inbjudan av Tekniska skolans styrelse är klubben representerad i "Undervisningsnämnden för husligt arbete".

Klubben har också synnerligen energiskt deltagit i arbetarkommunens valrörelser genom att ställa en agitationskommitté på 25 personer till kommunstyrelsens förfogande, och genom utgivandet av ett speciellt för arbetarkvinnorna avsett valupprop. Vid valen i mars blevo också två av klubbens medlemmar insatta i stadsfullmäktige nämligen bostadsinspektrisen fröken Hildur Ottelin och kassörskan fröken Olga Johansson. I det fackliga organisationsarbetet har klubben även deltagit genom att tillsammans med Fackliga Centralorganisationen taga initiativet till bildandet av en tjänarinfackförening och en fackförening för hemhjälpssarbeterskor. Klubben söker även i fortsättningen stödja dem tills de få tillräcklig rutin i förningsarbetet genom att klubbmedlemmar ingått som adjungerande ledamöter i dessa organisationers styrelser.

Tidningen Morgonbris har haft en rätt omfattande spridning tack vare dess mångåriga och energiska kommissionär fru Mina Engström-Pettersson. Styrelsen har under det gångna året bestått av frkn Olga Johansson, fruarna Gertrud Pettersson, Ingeborg Lundell, Agnes Vettervik och Sofia Söderlund. Klubben räknar nu ett 100-tal medlemmar. Vid det nyligen hållna årsmötet utsågs till styrelse för innevarande år: frkn Olga Johansson, ordf., fru Gertrud Pettersson, v. ordf., fru Ada Vahlstedt, sekr., fru Ingeborg Lundell, v. sekr., och fru Agnes Vettervik, kassör.

Vi sluta med att uttala en förhoppning om framgångsrikt arbete för vinnandet av arbetarkvinnorna åt arbetarrörelsen och socialdemokratin.

O. J.—n.

Från Karlskoga soc.-dem. kvinnoklubb.

På sitt senaste ordinarie möte upptog klubben frågan "Är sagostundsverksamheten till god uppfostran för våra barn?" till behandling. Frågan inleddes av fru Uddenberg, som gav en del upplysningar om arbetet här i Karlskoga. Det var flera medlemmar som yttrade sig i frågan, också mödrar, som haft sina barn i sagostundsverksamheten i många år, och ingen av dem kunde uttala annat än att verksamheten är till god hjälp för barnens uppfostran. Det upplystes bland annat, att barnen, som äro med i sagostundsverksamheten, ha vid flera tillfällen med sina lustiga och pigga spex uppmuntrat och glatt många hundra Karlskogabor. De ha även rest ut till närliggande platser och även där varit till stor glädje. Vad det beträffar de sagor, som berättas, tro vi ej att det är så farligt som Lesjöforsklubben tror. Då barnen höra ordet saga, så livas deras fantasi, men ej för att sagan skall stanna kvar i det lilla barnhuvudet utan lämna rum för något verkligare än sagor.

Enligt uppdrag:

C. Ö.

Från Höganäs.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb bildades den 5 nov. 1900 med ett medlemsantal av 17.

vrån. Det förefaller nästan som om personen i fråga smugit sig bort för att man inte skall se hur gripnen hon i verkligheten är av musiken. Det är intet sorglöst, skrattande ansikte, där finns ej heller något banalt, men det finns sol, som segrande skall bryta fram i det sista. Hennes sjukdom är inte av den sorten, som skövlar på en vår, en höst, men fullkomligt frisk kan hon aldrig bli, det vet hon och tar det lugnt. Hon hör till dessa, som äro för ljusa för bitterheten, som absolut inte anse sig ha råd att offra någon tid åt grämseln, som ristat fula linjer i ansiktet och sätter märken i själen. I sång kommer hon att gå bort och en liten strof ur våra hallvisor kommer för mig, när jag här försöker teckna hennes drag: "Ty mot solen jag skådar och ej mot min grav, från den dag, då min stängel bröts av."

Hör, nu spelar musiken den glada Rigoletto: "Ack, som ett fjun så lätt är varje kvinna", och nu kommer det plötsligt liv i den glada "klövergruppen" där borta. (Inom parentes måste sägas, att sanatorie-svärmeri kallas för "att gå i klöver"; det är ett gängse uttryck på varje sanatorium, åtminstone i Sverige.) Det är svårt att hålla benen i styr nu, det vill jag lova. Man känner nästan som en lättnad, när man märker, att programmet börjar lida mot sitt slut, så att samtliga danslystna få ett annat avlopp för sina tillbakatvingade känslor. Fast nog skulle det vara ganska upplivande att bland sina sanatorieminnen också få uppteckna ett, då en gång en andäktigt lyssnande konsertpublik plötsligt förvandlats till en hel hop dansande par. — — —

Hurra! I dag måste man ändå säga, att den sjuvern Tur varit Kolmårdssanatoriets bacillbitna människoblomster bevägen. För det första, kan man tänka sig, extra kaffe på morgonkvisten — det var stiltigt gjort av pojkar! — med småbröd och tretår och själva nattsyster i släptåg. Förlåt, om det kommer litet rörigt, men när händelserna komma så här nedramlande på en! Biograf och uppläsningafton och så den överraskande sändningen hemifrån. Den var ju visserligen flickornas Kajs, men när man nu har den förmånen att dela samma sovgemak, snattar man ändå så småningom till sig sin berömda tredje- eller kanske sjättedel. Bojan är för tillfället ganska svårt angripen av den en gång svårt grasserande bioflugan. Herre gud, om det bara varit Douglas! Just nu svänger hon omkring med en klädning i famnen. Utropet kommer i en egendomlig blandning av gråt och skratt. "Den här klädningen, ser ni, den har jag dansat i, den har jag varit kär i, den har jag varit frisk i!" I toalettrummet kommer emellertid klädningen på, under förtjusta utrop från de närvarande. All right, Kaj! I den där skall du ännu många gånger stråla. Ur vägen där, så inte knuten kommer på sned! Den berömda sanatorieknuten. Den nervösa knuten.

Har du kanske abonnerat den där spegelbilden? Enkom för din förtjusande nacke. Om jag har bråttom! När man ska göra sig skön och därtill lägga tre prydliga veck på sina lakan på en enda ynklig kvart!

Medlemssiffran steg stadigt de första åren, så att klubben räknade 154 medlemmar, men efter hand minskade intresset, och medlems-siffran sjönk betydligt. Så kom storstrejken och med den ytterligare nedgång. 1913 be-slöts att nedlägga klubbens verksamhet tills vidare, men styrelsen skulle kvarstå. 1918 i april månad upptog klubben åter sitt arbete och går sakta men säkert framåt och är med-lemsantalet nu 62.

Men det stora flertalet arbetarehustrur i Höganäs stå ännu oförstående för vår rörelse. Till dessa vilja vi ställa en allvarlig maning: Ingå i kvinnoklubben, deltag i arbetet och mycket skall kunna vinnas.

Till sist en hälsning till kamraterna i kvin-noklubbarna över hela landet.

Kristin Engström.

Från Sparreholm.

Kvinnliga sektionen av Sparreholms arbe-tarekommun hade söndagen den 25 januari anordnat föredrag av kyrkoherde Gunnar Wad från Vingåker, som talade över ämnet: Kristna och sociala synpunkter på kvinnofrå-gan. Det intressanta och värdefulla föredra-get mottogs med livligt bifall av den talrika publiken. Kantor M. Krän och folkskollära-rinnan fru Ester Norrbom hade välvilligt ställt sig till förfogande och medverkade med musik både före och efter föredraget, vilket bidrog att höja stämningen på mötet. Ordföranden, fru Elvira Jansson, föredrog därefter en av sektionen förut behandlad resolution av föl-jande lydelse:

''Omkring 200 personer, samlade till möte i Folkets Hus i Sparreholm, få härmed uttala vår indignerade protest och beklagande av att regeringen tillmötesgått spritintressenterna och beviljat tillstånd att tillverka ytterligare 2 ½ milj. liter brännvin av potatis samtidigt som miljoner människor i flera europeiska stater hotas av svältdöden. Med tanke på det stora nödläge, som vi inom vårt eget land haft att genomkämpa på grund av livsmedels-brist, och vars verkningar av regeringen ännu ej borde vara bortglömda, anse vi att dylika regeringshandlingar kunna betecknas som för-olämpningar, icke endast mot Sverges nykter-hetsvänliga invånare utan även mot alla Europas nödlidande folk. Är verkligen pota-tisöverskottet så stort, som vederbörande göra gällande, hade det kunnat exporteras. En så-dan åtgärd hade varit mera i samklang med vårt folks rättsmedvetande och ett ädlare svar på de böner om hjälp, som just nu sän-das till oss.''

Resolutionen antogs enhälligt av mötet.

A. K.

Borås soc.-dem. kvinnoförening

Föreningen, som stiftades 7 mars 1919 efter ett av fru Nelly Thüring från Göteborg hållet föredrag, har under det gångna året hållit 9 ordinarie möten samt dessutom 2 extra och 2 samkvämsmöten.

Medlemsantalet har under året ökat från 125 till 156.

Mötena ha alltid varit talrikt besökta och antalet närvarande medlemmar å dessa har sällan understigit 100-talet. Detta borgar för

att det finns ett stort intresse för föreningens arbete.

Livliga diskussioner ha hållits, bl. a. om Kooperationen, cigarett- och tobaksförsäljning (som utmynnade i en skriftlig uppmaning till stadsfullmäktige att utöva strängare kontroll på försäljningen av tobaksvaror, särskilt för minderåriga), m. fl. andra viktiga frågor. Ett par i kommunala ärenden hemmahörande motioner ha inlämnats till stadsfullmäktige och ligga de f. n. under utredning.

För agitationen må nämnas, att föreningen har försålt tidningen ''Morgonbris'' till ett antal av 50 ex. pr månad. Denna siffra är ju relativt liten i förhållande till medlems-antalet. Dock får tagas med i beräkningen, att 4 å 5 medlemmar kunna tillhöra samma familj och hava gemensamt ett ex. av tidnin-gen. Till det nya året hoppas vi dock kunna få upp tidningssiffran något. Dessutom ar-betas energiskt för helårsprenumeration.

Ett större agitationsmöte hölls den 1 nov. med fru Nelly Thüring som talarinna. Mötet, som hölls i samkvämsstil, var talrikt besökt.

Centralstyrelsen ställde även till förenin-gens förfogande en talarinna under agita-tionsveckan, men måste föreningen avböja anbudet på grund av lokalförhinder.

Ett större samkvämsmöte har under somma-ren hållits i Folkets Park, å vilket föredrag hölls av platsred. för ''Ny Tid'', hr E. Nord-vall. Även en gökotta har varit anordnad, som var mycket trevlig och angenäm med mu-sik, deklamation, sång, kaffeservering och lekar. Båda dessa utflykter ha i hög grad bi-dragit till medlemsantalets ökning.

Trettondedagsafton hade föreningen anord-nat en barn- och familjefest i Folkets Hus' A-sal, som var fylld med festdeltagande. Dan-sen kring julgranen trädde med brinnande lust av såväl äldre som yngre och förekom det en hel del roligt å programmet. Festen var mycket lyckad.

Under året ha flera kommittéer varit i ar-bete, av vilka må nämnas: valkommitté, tid-nings- och agitationskommitté, program- och kaffekommitté m. fl.

Föreningen har även den ''praxisen'' att till varje kommande möte utse ett par med-lemmar, som äro pliktiga att under mötet bi-draga med någon underhållning. Detta senare beslut har kommit till för att i någon mån få alla medlemmar att aktivt deltaga i arbe-tet samt även därigenom upparbeta medlem-marnas förmåga att yttra sig i olika frågor. Samarbetet har även mellan styrelsen, kom-mittéer och medlemmar varit mycket gott.

Föreningen har äran räkna två stadsfull-mäktigeledamöter som medlemmar, nämligen fru Anna Karlkvist och barnmorskan fröken Alma Jungner. Även har föreningen repre-sentanter i Älvsborgs läns arbetsförmedling.

Föreningens inkomster och utgifter ha un-der året balanserat å kr. 327: 94. Den ekono-miska ställningen är ganska god.

På årsmötet den 8 jan. omvaldes alla sty-relseledamöterna sänär som kassören, som på grund av avflyttning från staden ej i fort-sättningen kan deltaga i föreningens arbete.

Valda blevo: frkn Jenny Aronsson, ordf. och korresp. sekr., frkn Daga Ahlström, sekr., fru Alida Vilén, kassör. Övriga funktionärer

blevo: fruarna Julia Wallin, Agda Lidén, Alma Norman och frkn Anna Örström.

Det år som gått har varit en ''första klass i småskolan'' för många medlemmar, kanske de flesta, men vi tro oss med god tillförsikt kunna utfärda ett A i betyg till dem alla. Intresset för föreningens arbete har varit parat med flit och omtanke i allt som berört föreningens inre angelägenheter, vilket bevi-sar ett stort steg framåt till arbetet utåt.

Må vi allesamma under det år, som nu är inne, alltmera besjålas av ''Ild og vilje'', kärlek och kraft för våra idéers och strävandens framgång.

Med varm hälsning till medkämparna lan-det runt: Styrelsen.

Årsberättelse

över arbetet inom Kalmar soc.-dem. kvinno-klubb år 1919—1920.

En lång följd av år hade, som vi alla veta, kvinnorörelsen inom Kalmar arbetarekommun legat i dvala. Knappast något hade åtgjorts för att försöka organisera kvinnorna i poli-tiskt hänseende. Men så kom det politiska genombrottet och med det rösträtt även åt oss kvinnor. Då ansåg man tiden äntligen mogen för att få med oss och på initiativ av Kalmar arbetarekommuns styrelse utlystes ett möte, vid vilket Kalmar socialdemokratiska kvinno-klubb bildades. Detta var den 16 januari 1919. Klubben är således nu 1 år gammal. Ha vi på denna jämförelsevis korta tid hun-nit att uträtta något? Ja, med de små resur-ser, vilka stått oss till buds, ha vi väl ändå gjort något.

En hel del föredrag ha hållits på våra mö-ten, bland vilka vi kunna nämna: Kvinnans ställning till den nya rösträtten av fru Gerda Alm, Hemmets hygien och Kooperationen av fru Bärtha Harwich, Religion och vidskepelse av lektor Emilia Fogelklou, Socialdemokrati och vänstersocialism av riksdagsman K. Mag-nusson och Einar Johansson, Om förhållan-dena i Tyskland före och under krigsutbrottet av fru Maria Karlsson, om Socialismen och dess framtidsmål av Robert Andersson, om Egnahemsrörelsen av fru Sandstedt samt om Bildningsverksamheten bland arbetareungdo-men av lektor Wigforss.

I årets valrörelse till stadsfullmäktige del-togo också klubbens medlemmar. En valkom-mitté på 10 personer tillsattes, vilka utförde ett gott arbete i agitatoriskt syfte. Också hade vi glädjen att få in en av våra egna klubbkamrater i fullmäktige. I proportion till den mängd röster, som kvinnorna förfoga över, är det ju ej så mycket, men vi måste dock betänka att med den knappa upplysning i samhällskunskap, som vi fått inhämta, äro vi ännu ej skickade att i större utsträckning deltaga i styrelsen av vårt samhälle. Detta måste emellertid bli oss till en sporre, att ej förtrötts utan mer och mer försöka sätta oss in i alla de spörsmål, som ligga oss varmt om hjärtat, så att vi i allt större utsträckning få bli medbestämmande i de förhållanden, under vilka vi skola leva.

Helt naturligt har detta nämnda arbete ej kunnat utföras med de små ekonomiska resur-ser, som stå klubben till buds genom de små kontingenter som influtit, utan för att möj-

liggöra detta upplysningsarbete sågo vi oss nödsakade att vädja till de härvarande fackföreningarna om kontanta bidrag. Denna vår vädjan förklingade ej ohörd, utan hade vi glädjen att få mottaga c:a 160 kr., vilket givetvis har varit oss en god hjälp i vårt arbete.

I årets 1-majdemonstration deltog klubbens medlemmar under eget standar.

Klubben har även hållit en hel del fester och samkväm, vilka gjort sitt till att befästa kamratskapet och sammanhållningen. Den största festen hölls i Folkets Park den 13 augusti och blev en glänsande succès.

Genom att tillhöra arbetarekommunen har klubben anslutit sig till det soc.-dem. arbetarepartiet. Även till Bildningsförbundet har klubben anslutit sig genom lokala bildningsutskottet.

Som av ovanstående berättelse framgår har kvinnoklubben under det förflutna arbetsåret visserligen ej utträtt några storverk, men vi ha dock visat att kvinnorna med litet god vilja och sammanhållning se sig i stånd att utträtta något för att skaffa oss upplysning och medborgarkunskap, så att vi något så när bli skickade att kasta oss in i det politiska livet.

Till slut en maning till alla kamrater: Förtrötts ej, om det än mången gång ser ut som en tillbakagång, utan det är just på den lilla kärntruppen det beror, om socialdemokratien skall segra.

G. A.

Från Falun.

Kära kamrater landet runt!

Sällan hör, eller ser ni något från Falu soc.-dem. kvinnoklubb i vår goda tidning Morgonbris, men vi leva dock även här och följa med vår tid och vårt arbete efter bästa förmåga. Trots det att klubben ej kan räkna mer än omkring 30 godkända medlemmar, hålla vi ändock modet uppe och hoppas att många av vår klass kvinnor, som ännu ej fått blicken öppen för våra nyvunna rättigheter och för det stora ansvar, som den nya tiden lagt i våra händer, måtte känna och förstå att det är vår plikt att alla gemensamt sluta oss till vår rörelse, så att kedjan blir så stor att vi kunna tillämpa ordstävets: "Många man gör ett lätt arbete". Ty sanningen att säga tycks det sociala arbetet bland kvinnorna i Falun vara av ytterst litet intresse. Men, som förut sagts, äro vi ändock med och arbeta samt ha under förlidit arbetsår hållit 14 ordinarie möten samt agitations- och upplysningsmöten, tagit verksam del i årets stads- och kommunalfullmäktigeval samt från klubben uppsatt kandidater därtill. Klubben har deltagit i 1-majdemonstrationen, haft familje- och allmänna fester, bildat syförening samt diskuterat en hel del intressanta och viktiga frågor och sålt 50 till 90 Morgonbris i månaden. Vi göra vår plikt efter den förmåga vi fått, men vi äro dock ej nöjda så länge vi se att det hos arbetarklassens kvinnor kan finnas ett så dåligt intresse för socialismens idéer.

En hjärtlig hälsning till klubbkamrater landet runt från Falu soc.-dem. kvinnoklubb genom dess

S e k r.

Historik över kvinnornas rösträttsfråga.

Ur Carl Lindhagens motion till 1919 års riksdag.

(Forts.)

Ur gruset av detta sammanstörtande reste sig nu en konservativ regering. Högern skulle övertaga statsrodret och Arvid Lindman sattes vid styret. En vanlig europeisk företeelse, ganska mänsklig för övrigt, har varit, att vänsterpolitici äro radikala såsom oppositionsmän men bliva konservativare vid makten, under det högermän äro ohanterliga i oppositionen, men mången gång visa sig möjligare efter befordran till regeringen. Den nya ministären skulle främst lösa författningsfrågan. Den förstod nu, att detta ej kunde ske utan att giva en viss flykt åt regeringsförslaget. Man försökte dessutom jämna vägarna genom att sammansätta ministären så, att den på ett hörn fick något sken av en samlingsregering. Problemet var emellertid att på samma gång man överbjöd det förra förslaget likväl räkna ut det så, att högern väsentligen kunde bibehålla makten. Ganska snart blev man färdig med att, utöver vänsterns anbud, tillägga en betydande, men dock ej allt för långt gående begränsning av den kommunala rösträttsskalan samt vidare proportionella val. Båda förslagen voro ägnade att giva såväl rättvisa som garantier.

Svårare var avgörandet i den kvinnliga rösträttsfrågan. Man insåg att dess upptagande skulle giva en särskild glans åt förslaget. Hade vänstern haft saken med sin proposition och fallit på en sådan position med ära, hade högerregeringen med visshet ej undgått att medtaga kvinnorna och då hade deras sak nu varit i ett helt annat läge. Men vänstern hade underlåtit detta, och frågan var då om högern skulle behöva även i denna punkt överbjuda vänstern. Var det nödigt och var det äventyrligt?

Meningarna inom ministären voro delade. Det fanns anhängare, motståndare och odeciderade. De orubbligaste motståndarna uppgavos vara statsråden Albert Petersson och Petersson i Påboda, ivrigast verksam för kvinnorna var statsrådet Roos. Statsministern själv påstods ej hava tagit någon bestämd ståndpunkt. Under tiden bestormades även denna ministär av den kvinnliga rösträtts förespråkare. En kommitté från rösträttskvinnorna uppvaktade ministären och erhöll den 6 oktober av statsministern följande svar:

"Att kravet på politisk rösträtt jämväl för kvinnor framträder med alltjämt växande styrka, och att frågan icke kan utan vidare skjutas åt sidan, därom är jag fullt medveten. Riksdagens i år till kungl. maj:t av-

lätna skrivelse i ämnet talar även därutinnan ett tydligt språk.

Men en så vittgående reform, som beredd av politisk rösträtt åt kvinnor skulle innebära, kan och bör — såsom riksdagen jämväl erinrat — icke beslutas utan en föregående allsidig utredning rörande alla de olika spörsmål, som härmed stå i sammanhang. En dylik utredning är anordnad och pågår. Innan densamma fullbordats, kan givetvis intet uttalande i frågan av mig göras, vilken ställning jag personligen än må intaga till densamma.

Jag ber emellertid få erinra om, att, såsom I alla veten, förslag till omläggning av valen till riksdagens båda kamrar på proportionell grund är under utarbetande. Detta förslag får icke — såsom i riksdagens berörda skrivelse jämväl antydes — fördröjas eller upphållas genom spörsmålet om rösträtt för kvinnor. Huruvida det må vara möjligt eller lämpligt att upptaga dessa båda vittomfattande frågor till lösning i ett sammanhang, därom är jag för närvarande icke i tillfälle att uttala mig.

Men att den fråga, som speciellt ligger eder om hjärtat, då den efter fullbordad utredning av regeringen upptages, skall underkastas den mest ingående och sorgfälliga prövning, därom beder jag eder vara fullt förvissade."

Ett kvinnligt rösträttsmöte hölls i musikaliska akademien samma höst. Fru Ann Margret Holmgren skulle tala och statsråden Petersson väntades dit för att övertygas. De komma också mycket riktigt. När talarinnan var som värtaligast förirrade sig våra och statsrådet Roos' blickar till de båda statsråden. Men man kunde ej upptäcka någon sinnesförändring åtminstone i ansiktsdragen.

Slutligen tog högerregeringen sitt parti. Den framlade sitt bekanta rösträttsförslag vid 1907 års riksdag, och icke heller detta voro kvinnorna medtagna. Riksdagens skrivelse och statsministerns förklaring i förening med den övriga opinionen inom och utom ministären hade emellertid i propositionens motivering avkastat följande uttalande av ingen mindre än justitieministern Albert Petersson:

"För mig är det tydligt, att den, nu pågående rörelsen för att kvinnan, den gifta såväl som den ogifta, må kunna själv bevaka sina egna intressen och äga att lika med mannen deltaga i det offentliga livet är en yttring av själva tidsandan och en omedelbar följd av den större självständighet kvinnan alltmera kommit att intaga. Det berättigade i denna rörelse är jag också villig att erkänna. Och jag är för min del övertygad, att det mål, politisk rösträtt för Sverges kvinnor, som nu äger så varmhjärtade förespråkare,

i en nära liggande framtid kommer att bli verklighet."

Dessa ord, som skulle tagit mandom i handling om det föregående regeringsförslaget visat vägen, var ett uppenbart uttryck för de stridiga stämningarna inom ministären under det starka trycket utifrån. Mänskliga ord förblekna dock snart under partilivets påfrestningar.

(Forts.)

Ny broschyr om studieverksamheten.

A. B. F:s förlag, Brunnsvik, Sörvik. Pris 25 öre.

Från A. B. F:s Centralbyrå har i dagarna utsänts en ny broschyr, den fjärde i ordningen under innevarande arbetsår. Den nya broschyren är avsedd att bli en handledning för A. B. F:s studieledare och torde komma att fylla ett länge känt behov. På grund av att A. B. F. uppstår stats- och landstingsanslag måste från Centralbyrån årligen levereras omfattande redogörelser för cirkelnas verksamhet, ävensom statistiska bearbetningar härav. Materialet härtill skall lämnas av studieledarna, vilka härigenom pålagts ett många gånger nog så besvärligt arbete vid sidan om det egentliga studiearbetet. I och med tillkomsten av föreliggande broschyr torde emellertid detta extraarbete inte längre behöva förorsaka något vidare huvudbry. Här lämnas nämligen en så klar och detaljerad redogörelse för alla de formaliteter en studieledare har att iakttaga, att inga arbetare hädanefter på grund av bristande formell utbildning skola behöva avsäga sig uppdraget att bli studieledare. Det är också att hoppas, att studieledarnas rapportering till Centralbyrån — vilken tyvärr hitintills lämnat mycket övrigt att önska — hädanefter skall ske med fullgod precision. Härigenom blir det möjligt för Centralbyrån att i tid avlämna sin redogörelse till staten. På grund av de försumliga cirkelnas dröjsmål ha samtliga cirklar fått vänta t. ex. på sina statsanslagsböcker ofta ett halvår längre än vad som varit fallet om dessa cirklar rapporterat i tid.

Utom dessa rent tekniska anvisningar innehåller broschyren en hel del råd och upplysningar också med avseende på studiecirkelnas självarbete. Sålunda redogöres för under vilka olika former en studiecirkel lämpligen kan arbeta som läsecirkel, referatcirkel, skolcirkel, utredningscirkel eller korrespondenscirkel. Hänvisning lämnas till litteratur om studiecirkelnas verksamhet och bokval, ävensom till de studieplaner, som finnas utarbetade i olika ämnen (inalles ett 30-tal). Råd lämnas också från vilka olika håll cirklarna skola söka anslag, huru de böra lösa lokalfrågan, hur det offentliga studiecirkelbiblioteket bör upprättas o. s. v. Kort sagt, broschyren innehåller i koncentrerad form en sammanfattning av all den erfarenhet, som vunnits under alla de år studiecirkeln funnits till. Till sist lämnas också en framställning av

studiecirkelnas plats i det allmänna bildningsarbetet. Studiecirkelnarna, som äro centralhårdarna för arbetarnas bildningsarbete, böra så mycket som möjligt anknyta sin verksamhet till andra grenar av det fria bildningsarbetet. De böra samarbeta med biblioteks-, föreläsning- och folkhögskolekursföreningar. De böra rekvidrera ljusbildsserier och vandringsbibliotek, sprida litteratur o. s. v.

Studiecirkelbroschyren, vilken som alla A. B. F:s publikationer fått en synnerligen smakfull utstyrelse, innehåller bl. a. också en fotografi av en studiecirkel i arbete. Bara denna fotografi torde kunna uppväcka längtan även hos de mest förbenade att delta i arbetarnas egen studiecirkelverksamhet. De tio arbetare, som här bänkat sig omkring det stora bok- och blomsterprydda bordet i det biblioteks- och studiecirkelrum, de själva varit med om att framskapa, tala ett mäktigt språk om att en ny tid redan gjort sitt intåg. Den lilla bilden vittnar bättre än många ord om att drömmen om arbetarerörelsen som den stora kulturrörelsen redan blivit verklighet.

Vi uppmana våra kvinnoklubbar, att i sitt bildningsarbete genom studiecirkel taga del av omnämnda instruktiva broschyr.

PELLERINS

GRÄDD- och VÄXTMARGARIN

marknadens förnämsta fabrikater.

A.-B. Pellerins Margarinfabriks

Avd.-kontor, Skeppsbron 4, Stockholm.
R. T. 24 95, 44 63. S. T. 26 88, 78 66.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiebefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN
EN KRONA HIT... EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även SVEA GRÄDD

för bordet, stekning och bakning.

Samma oöverträffade kvalitet som före kristiden. ▲

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs.! Beställningar utföres till billiga priser.

BRANA-KAFFE

FINNES ÅTER!

Sedan tillverkningen under 3 år varit nedlagd till följd av brist på råvaror, kunna vi nu åter erbjuda **Brana-Kaffe** av gammal välkänd kvalitet. Detta allmänt omtyckta fabrikat, vars huvudbeståndsdel är spannmål, har ej någon som helst gemenskap med under kristiden ymnigt förekommande s. k. kaffesurrogat.

Skulle Eder handlande ej föra Brana-Kaffe sända vi direkt till Eder mot postförskott eller förskottslikvid. Pris kr. 2: 25 pr kilo-paket.

Minst 2 kg. fraktfritt.

BRANA-FABRIKEN

Stockholm 5.

Åberopa denna tidning.

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

EN BOK FÖR ALLA KVINNOR:

Makars rättsförhållanden

enligt lagberedningens förslag.

En redogörelse för det nya förslaget till giftermålsbalk av

HJALMAR WESTRING.

Pris 1 krona.

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse.

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sek.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta onsdagen i månaden kl. 8 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Allm. Kvinnoklubbs

sångkör. Repetition torsdagar kl. 8 e. m. i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54, Snudbyberg 3.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

A.-B. NYA BANKEN.

Alla slag av bankaffärer.

Högsta inlåningsränta.

Vill Ni bliva ägare

till ett utomordentligt fint hem

med allt vad därtill hör eller vill Ni bli ägare av en egendom, som gör Er oberoende för framtiden av alla bostadsjobb, eller önskar Ni kanske Eder en fortgående motorbåt, ett möblemang till 3 rum, en motorcykel med sidvagn av bästa fabrikat, ett presentkort, en bordsuppsats med allt vad därtill hör, från det minsta till det största, en linneuppsats, Nordisk familjebok eller något annat, som Ni nu saknar

Köp då varvsarbetarnas lottsedel!

Vinster à 110,000 kronor.

HUVUDVINSTER:

1:a vinsten	Full uppsättning till ett hem, möbler till 3 rum, mattor, armatur, gardiner matsilver, porslin, kristall m. m., m. m.	Värde 15,000 kr.	6:e vinsten	Motorcykel med sidvagn	Värde 3,500 kr.
2:a vinsten	Valfri egendom, att utses var som helst i landet till ett pris av	10,000 kr.	7:e vinsten	Presentkort.	Värde 1,500 kr.
3:e vinsten	Elegant motorbåt av mahogny	Värde 8,000 kr.	8:e vinsten	Bordsuppsats, matsilver, porslin, kristall m. m.	Värde 1,000 kr.
4:e vinsten	Möblemang till 3 rum	Värde 7,000 kr.	9:e vinsten	Linneuppsats, dukar, servetter, handdukar, lakan m. m.	Värde 1,000 kr.
5:e vinsten	Valfri egendom, att utses var som helst i landet till ett pris av	5,000 kr.	10:e vinsten	Nordisk Familjebok i vackert band	Värde 900 kr.

Dessutom vinster à 750, 650, 500, 400, 350, 300, 250, 200, 100 o. s. v.

Obs.! Flera vinster i mellanläge än något lotteri tidigare.

Lägsta vinstvärde är 8 kronor.

Alla vinsterna bestå, enligt bestämmelserna i resolutionen, av praktiska och i varje hushåll användbara artiklar, tillverkade av hantverkare och hemslöjdare.

OBS.! Lotteribestyrelsen har, i enlighet med bestämmelserna i resolutionen, hos Överståthållareämbetet deponerat en garantiförbindelse, där dess medlemmar, en för alla och alla för en, gå i full borgen för att samtliga vinster ha det värde de åsatts. Dessutom har Överståthållareämbetet, förutom den å lottsedeln angivna kontrollanten, även utsett ett ombud, som skall deltaga i revisionen och noga övervaka att inga oegentligheter förekomma såväl vad beträffar räkenskaperna som medlems användande.

DRAGNING FÖRESTÅENDE!

KÖP LOTT I DAG! Klipp ur nedanstående beställningssedel!

Beställningssedel.

Urklippes och insändes i öppet kuvert, åsatt 5-öres frimärke, till

Lotteriexpeditionen Dalagatan 7, Stockholm Va.

Härmed rekvideras ..... st. lotter à 2:10 pr st. (då minst 10 st. lotter rekv. erhållas dessa för 1:90 pr st.) med tillägg för porto och dragningslista, att sändas mot postförskott till

Namn .....
(Tydligt skrivet. Icke namnteckn.)

Gata eller bynamn .....

Postadress .....
(Tydligt.) (Morgonbris.)

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus. Uppbörd och inskrivning av nya medlemmar vid varje möte.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ordinarie möte 1:sta och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. å lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.